

Quadern de cultura

Un homenatge innocu

La Diputació de València ha organitzat a Madrid una exposició i un cicle sobre Juan Gil-Albert

Adolf BELTRAN

Juan Gil-Albert se'l mareixia, el gran homenatge que li han fet a Madrid aquests dies. La plana major de la cultura i la política de la capital de l'estat ha començat, així, a pagar al poeta alcoià el difícil silenci d'una vida. Un pagament, és clar, que té sempre l'aspecte pompós del protocol i fa vessar l'allau dels panegírics.

Entre els recòndits racons de l'oratória d'Alfonso Guerra, de la suggerent presència del record en l'exposició gràfica sobre l'homenatjat, o dels camins de l'exegesi crítica a càrrec de ben reconeguts intel·lectuals, emergeix sempre, afortunadament, la seua *Obra Completa* —editada, per cert, per la Diputació «nacionalista» de Manuel Girona— el seu

art, la seua precisa prosa castellana.

Fan a Madrid una exposició sobre la seua vida, organitzen un cicle sota un títol bonic: «Literatura y compromiso político en los años 30». Al Círculo de Bellas Artes li dediquen un homenatge. No és Madrid, però, qui es gasta els duros. No és de Madrid d'on ix la iniciativa. La responsabilitat de l'esdeveniment recau sobre la Diputació de València. «Van els valencians a Madrid i munten a Guerra un homenatge per a Gil-Albert», ens proposa una víscera amb certa mala llet, mentre intentem oblidar la imatge d'un grapat de polítics autonòmics reverencialment concentrats sobre el discurs insòlit del vicepresident del govern de l'estat.

«Al cap i a la fi, és lògic que des d'una província es promoga la consagració del seu millor escriptor en la capital de la cultura espanyola», ens fa pensar la bona voluntat. Ja ho va dir el president de la Diputació organitzadora, Antoni Asunción: «Somos una cultura plural que se expresa en dos lenguas».

«I els nostres dirigents, la cultura, la venen a Madrid, mentre obliden totalment Barcelona», torna a suggerir-nos, insidiosa, la nostra mala fe. Hi ha tota una combinatòria vertiginosa. «¿Es tracta d'una cultura valenciana i bifida que interessa a la cultura castellana? ¿O és potser la cultura castellana

/ Carles Francesc

Gil-Albert ha estat un escriptor coherent amb la pròpia sensibilitat

empeltada d'un peculiar brancatge regional valencià? ¿O es tracta d'un fenomen curiós de mestissatge?» El que resulta clar és que, a Madrid, de la «cultura plural que se expresa en dos lenguas» interessa una part ben concreta i afi, que estan disposadíssims a acceptar i a assumir.

Els valencians incomplets que ens considerem culturalment monolingües tractem d'imaginar la Diputació de València organitzant a Barcelona, per exemple, un homenatge a Joan Fuster. La perplexitat apareix de seguida. ¡És evident! Nosaltres som la llengua muda de les dues en què diu que s'expressa la nostra cultura. ¡Què hi farem! L'anticatalanisme no protesta quan es tracta de mirar a Madrid. L'espanyolisme tampoc (¡això faltava!). Els nacionalistes

valencians som tan ingenus que trobem l'homenatge merescut. ¿I l'esquerra? ¿I la dreta?

Obrim un conegut diari de València i llegim la columna de la subdirectora: «... Dos recientes acontecimientos demuestran que la política cultural de la Diputación ya no es unidireccional como lo fue en tiempos de Girona: el homenaje a Gil-Albert y la programación del Teatro Principal... El primero ha sido un acto de una enorme dignidad y gusto exquisito... En otro orden de cosas, la programación del Principal también es todo un síntoma. Ahí está, para demostrarlo, la Antología de la Zarzuela, que habrá podido irritar a los intelectuales, pero que gusta al ciudadano normal...».

¡Déu meu! ¿Com és possible? Com pot parlar així algú que, un dia sí i l'altre

també, blasma contra l'esquerra, contra l'ensenyament del valencià, contra la majoria dels intel·lectuals, escriptors i institucions valencianistes del país? Tan innocua li sembla l'obra de Gil-

Albert, l'obra de l'escriptor compromés amb la República, de l'heterodox oblidat fins no fa gaire temps, que és capaç de comparar-lo amb la Sarsuela?

Només se'ns ocorre una

resposta. En aquesta terra, el que hi ha plantejat, per damunt de posicions ètiques i estètiques, és una batalla nacional. Ho sap la columnista del diari de la dreta, ho saben els anticaltanistes i no aconse-

gueixen ignorar-ho les autoritats valencianes.

No ens estem, per això, d'afirmar que Gil-Albert mereix un homenatge. I el millor que nosaltres, honestament, li podem retre —l'únic— és llegir-lo.

No, Franco no en té la culpa

Ricard BLASCO

Anècdota per a la «petite histoire» dels darrers Octubre. El dia 26, un grupet de blaveros es presentà a la Facultat de Lletres amb el propòsit (frustrat) de boicotejar el debat sobre els Països Catalans. La cosa no passà de certes contorsions maleducades i algun brot d'enfrontament dialèctic. Abans de començar l'acte, rere meu, un jove discuita (en castellà) amb un parell d'assistents. Quan li vaig fer retret per no expressar-se en valencià en una discussió tocant a la nostra llengua, em replicà: «Yo no hablo valenciano por culpa de Franco».

La insòlita resposta revela una capciosa novetat en l'estratègia antivalenciana dels defensors del «Reyno». Això de fer responsable el difunt general és, a més d'una broma macabra, una inexactitud històrica, de cap a peus. Si aquell jove no parla valencià és, simplement, perquè no vol. Però Franco no en té la culpa. És cert que prohibí l'ús públic del català al Principat, tantost com el conqueriren les seues tropes. Tanmateix,

Un fill de Miguel Ramon Izquierdo formava part del grup dels visitants «extemporanis» als debats

res de semblant no féu quan ocupà el País Valencià.

La diferència de captivament del dictador s'explica. Al Principat, el català li plantejava problemes, culturals i polítics. Si en permetia l'ús no desarmava el nacionalisme. (I, de fet, prohibir la llengua resultà al capdavant pitjor; l'interdicte aglutinà tot un poble decidit a no ser ni anorreat ni bastardejat). Per contra, a València, Franco estava segur de no tenir conflictes per la llengua. Comptava amb tants botiflers que vestien l'úniforme de l'«Ejército Nacional» que podia ser indulgent i consentir-ne l'ús, dins d'uns límits. Els del «valencianismo bien entendido», inofensiu i nostàlgic, de Lo Rat-Penat, que reprengué els Jocs Florals i féu regina de la festa el 1940 Carmencita Franco.

Es consumava, així, un

pacte tàcit entre les noves autoritats i els botiflers. L'existència del Rat, amb les seues xocolatades folklòriques, proporcionava als vencedors la coartada «pro-valenciana» que necessitaven per a despersonalitzar el nostre poble, trencant tot vestigi de sentiment diferencial. Objectiu amb el qual coincidien els botiflers, sempre temerencs que una forta consciència col·lectiva fes tronollar els seus privilegis. Els uns i els altres manipularen els sentiments populars, instrumentaren les tradicions i barraren el pas tot el temps que pogueren a un eventual rebrot nacionalista. El crèdul poble menut caigué en la trampa, amb els resultats que patim encara.

Tant confiaren els franquistes en l'èxit de la maniobra, que el 1950 no van posar traves a Carles Salvador per a crear en Lo Rat-Penat uns cursos de llengua que, sense entre-

bancs, es mantingueren intactes, si més no, fins a 1975. La Facultat de Filosofia i Lletres fou autoritzada, el 1954, a donar-ne un sol curs de llengua i literatura, si bé fins el 1975 no es dotà l'agregaduria de Lingüística Valenciana. A l'entretant, es fundà el 1971 el Secretariat de l'Ensenyament de l'Idioma, que el 1978 començà les Campanyes Carles Salvador, de tan ampli ressò arreu del país i vigents encara.

Ocasions, doncs, no n'han mancat, de trenta anys ençà, perquè els valencians aprenguessen la seua llengua. Dir avui «no hablo valenciano por culpa de Franco» és confessar que no s'ha tingut cap interès per aprendre'l. Franco no en té tota la culpa. Els franquistes, sí. Recordem que el 1975, astorats per la volada que prenia el recobriment de la llengua, vint-i-sis procuradors en Corts —un d'ells l'aleshores batle de València, Ramón Izquierdo— van demanar al govern «que el idioma valenciano sea considerado una lengua nativa». Operació secessionista per esqueixar de l'arbre comú del català una de les branques més esponeroses. Seguida per unes altres que són a la memòria de tots i que, per tant, no cal esmentar. Tan sols voldria preguntar al president d'Unión Valenciana: senyor Ramón Izquierdo, ¿ensenyà vostè el valencià als seus fills?